

ONDERMIJNING IN DE ZORG: EEN GROTE ZORG

SIGNAALDOCUMENT

Politie Midden-Nederland
Analyse & Onderzoek
Mei 2024
Rubricering: Politie OPENBAAR

Disclaimer: All rights reserved

INSULINE SPUITEN,
MEDICIJNEN INJECTEREN,
KATHETER AANLEGGEN....

YOUTUBE LEERT JE
ALLES MAN

TOT ZE WETEN

ONS ENIGE DIPLOMA IS
DIE VAN DE MIDDELBARE

MAAR DAAR KOMEN ZE
NOOIT ACHTER

LEKKER GELD VERDIENEN,
IK LOOP HELEMAAL
BINNEN BRO

MOET JE OOK GAAN DOEN,
IS SUPERSIMPEL

JE GAAT RIJK WORDEN,
IK ZEG JOU.

Inleiding

De afgelopen jaren heeft de politie veel inzet gepleegd op de aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit. Daarbij is er specifiek aandacht geweest voor de criminele netwerken die hierin actief zijn. De politie signaleert dat criminele netwerken op allerlei manieren de zorg zijn binnengedrongen. Waar het voorheen met name ging om criminelen die fraude met zorggelden (zoals PGB fraude) als hoofddelict hadden, zien we nu ook dat criminelen die zich bezighouden met zware delicten als internationale verdovende middelenhandel, geweld en plofkraken daarnaast op grote schaal actief zijn geworden in de zorg. Velen hebben een zorgbureau op naam en er is een schrikbarende toename van criminelen die zonder diploma werkzaam zijn als ZZP'er in de zorg en hiermee grote bedragen per maand opstrijken. Het gevolg is dat criminelen aan het bed staan van kwetsbare personen en medische handelingen verrichten zonder hiervoor te zijn opgeleid.

Het fenomeen zorgfraude is niet nieuw maar wel de verwevenheid met zware criminaliteit. De IGJ en de ministeries van OCW en VWS hebben aandacht voor het fenomeen zo blijkt uit een recente Kamerbrief. In dit signaaldocument wordt beschreven hoe deze vorm van ondermijning zich manifesteert en welke ernstige gevolgen dit heeft. Hieruit komt naar voren dat een gezamenlijke aanpak waarin iedere partner zijn verantwoordelijkheid neemt, urgent en nodig is om deze vorm van ondermijning effectief te kunnen terugdringen.

Drugshandelaren, gewelds-pleger en plofkrakers: allemaal hebben ze linken naar de zorg.

WEEFFOUTEN IN HET SYSTEEM

De manier waarop het zorgsysteem is ingericht, speelt een grote rol bij het ontstaan van ondermijning in de zorg. Het huidige systeem is zeer fraudegevoelig en kwetsbaar voor misbruik door onder meer lacunes in de wet- en regelgeving en versnippering van toezicht en handhaving. Tegelijkertijd is het misbruiken van het systeem door kwaadwillenden heel lucratief en de pakkans klein. Dit zorgt voor een zeer ongelukkige combinatie die bijna vraagt om misbruik en helaas wordt dit ook op grote schaal teruggezien in de praktijk.ⁱⁱ

Er zijn voor malafide zorgverleners nauwelijks toetredingsdrempels waardoor ze veelal vrij spel hebben. De KvK heeft geen mogelijkheden om inschrijvingen te weigeren, ook als ze grote vraagtekens heeft bij de intenties van de inschrijver. Veel gemeenten hebben geen, of slechts beperkt, toezichthouders in dienst omdat het probleem rondom ondermijning in de zorg lange tijd niet gezien en herkend is. Hetzelfde geldt voor politie en OM. De verwevenheid tussen zorg en de georganiseerde criminaliteit is relatief nieuw en pas recent is er meer zicht gekomen op de aard en omvang van deze vorm van ondermijning. Hierdoor is ondermijning in de zorg (nog) geen geprioriteerd thema bij politie en OM, zijn er nauwelijks zaken opgepakt en wordt de zorgcomponent doorgaans buiten de doelstelling van het strafrechtelijk onderzoek gehouden. De versnippering van de handhaving, toezicht en opsporing van ondermijning in de zorg tussen verschillende instanties, waaronder gemeenten, politie, IGJ en NLA en ook de gebrekkige informatie-uitwisseling tussen deze partijen, maakt dat criminelen de zorgsector op grote schaal misbruiken en hierbij ongestoord hun gang kunnen gaan.

Om te laten zien hoe criminelen te werk gaan, welke schrijvende gevolgen dit heeft en waar mogelijkheden liggen om barrières op te werpen tegen de groeiende ondermijning in de zorg, beschrijft dit signaaldocument de 'zorgcarrière' van criminelen: van de wijze van toetreding tot de zorgsector, de misstanden die er plaats vinden tot aan het uiteindelijke financiële gewin voor de crimineel.

FALSE DIPLOMA'S

Criminelen komen zonder moeite aan vervalste kwalificaties. Een vals zorgdiploma is binnen een paar klikken voor een paar honderd euro, te betalen in cryptovaluta, te koop via diverse websites.

We hopen dat u begrijpt dat als we normale betalingen zouden accepteren, we deze diensten al lang niet meer zouden kunnen aanbieden.

Je kunt bij het aanvragen zelf het opleidingsinstituut en het jaar van slagen uitkiezen. Verkopers beweren dat het diploma – tegen extra betaling – geregistreerd kan worden in het register van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). DUO geeft aan dat een registratie niet mogelijk is en dat je wordt opgelicht. Volgens de diploma-aanbieders kan het echter wel:

Het klopt dat DUO daarover liegt. Zij hebben natuurlijk ook een belang dat zij behartigen, maar het kan wel degelijk. Maakt u zich daar dus geen zorgen over. We handelen al jaren conform afspraak.

iv

Het kopen en verkopen van valse diploma's is niet strafbaar. Je overtreedt pas de wet als je een diploma (ver)koopt met het doel deze als echt en onvervalst te gebruiken of door anderen te doen gebruiken. Juist dit oogmerk is lastig vast te stellen en resulteert in een grijs gebied waar criminelen dankbaar gebruik van maken. De controle door zorginstellingen op het hebben van de juiste, bij DUO geregistreerde, diploma's (vergewisplicht) schiet ernstig tekort. Hierdoor kunnen criminelen makkelijk onder de radar blijven en binnen de zorg aan de slag gaan. DUO heeft in 2023 ongeveer honderd keer aangifte gedaan van diplomafraude (valsheid in geschrifte). Ze geven zelf aan dat dit slechts het topje van de ijsberg is. Doordat er vorig jaar volgens DUO niet één aangifte is opgepakt door de politie (vanwege ontbreken prioritering en capaciteit), hebben criminelen hierin vrij spel.

Naast diplomafraude is ook Verklaring Omtrent Gedrag (VOG)-fraude een terugkerend fenomeen. Via internet en kanalen zoals Telegram en Snapchat zijn valse VOG's te koop^v. De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) ziet de afgelopen jaren een explosieve stijging van het gebruik van valse diploma's en VOG's. Tegelijkertijd is de aankoop van een valse VOG vaak niet eens nodig, want het hebben van een misdrijf op naam blijkt niet altijd een belemmering voor het krijgen van een VOG. Of je een VOG krijgt, hangt onder meer af van de ernst van het misdrijf, hoe lang het geleden is en je leeftijd. Justis gebruikt hiervoor het justitieel documentatiesysteem. Alleen

voor zedenmisdrijven en terroristische misdrijven geldt geen terugkijktermijn. Overige misdrijven kennen een terugkijktermijn van vier jaar. Voor jongeren onder de 23 is dit slechts twee jaar behalve als er sprake is van zware geweldsmisdrijven (zes jaar gevangenisstraf of meer)^{vi}.

Ondanks deze regels, komt het voor dat zware criminelen toch een VOG krijgen, zo blijkt onder meer uit het volgende praktijkvoorbeeld. Waar het in onderstaand voorbeeld, en in vergelijkbare situaties, misgaat is niet duidelijk.

In 2023 heeft meneer X drie keer een VOG voor de zorg aangevraagd. Twee keer wordt deze ook daadwerkelijk toegekend. Dit, terwijl meneer X bij de politie geregistreerd staat als vuurwapengevaarlijk en bekend heeft eigenaar te zijn van een vuurwapen. In de gevangenis waar hij vastzat wegens betrokkenheid bij een grote wapenstash (met onder andere meerdere automatische vuurwapens) heeft hij een medege-detineerde zeer ernstig mishandeld. Ook heeft de politie informatie dat meneer X zich bezighoudt met verdovende middelenhandel

vii

MALAFIDE OPLEIDINGSINSTELLINGEN

Via malafide opleidingsinstituten komen criminelen zonder al te veel moeite aan ‘echte’ kwalificaties. Op internet worden tegen vergoeding aftekenstages gevraagd en aangeboden en opdrachten en examenvragen plus antwoorden verkocht. Ook zijn er signalen dat er sprake is van identiteitsfraude bij het maken van examens.

Malafide opleidingsinstituten tekenen tegen betaling van 1 à 2 duizend euro toetsen of stages af

Hierdoor is het mogelijk om zonder kennis en werkervaring een ‘echt’ zorgdiploma te krijgen. Er zijn daarnaast signalen dat bonafide docenten met goede bedoelingen vertrekken bij dergelijke scholen, omdat ze niet betrokken willen zijn bij grootschalige fraudepraktijken ^{viii}.

Zorgwekkend is dat de opleidingsinstituten die sjoemelen met zorgopleidingen en Erkenning van Verworven Competenties (EVC)-trajecten er actieve marketingstrategieën op nahouden om nieuwe ‘studenten’ te werven. Zo adverteren ze bijvoorbeeld met populaire influencers

ix

Ook sommige EVC-bureaus spelen een dubieuze rol. Het aantal EVC-bureaus neemt opvallend toe blijkt uit informatie van de IGJ. Er zijn ongeveer 40 EVC-bureaus, de helft daarvan is er in de afgelopen drie jaar nieuw bijgekomen. Het vermoeden is dat meerdere hiervan malafide zijn ^x. Informatie geeft aan dat er fraude plaatsvindt

met EVC-trajecten, waarbij deze trajecten kant-en-klaar worden verkocht voor een paar duizend euro door verschillende EVC-aanbieders ^{xi}. De Examenkamer houdt zich bezig met de registratie van EVC-trajecten maar niet met het toezicht. De toezichthoudende taak is op dit moment bij niemand belegd waardoor signalen niet worden opgepakt. Ook blijken er EVC-bureaus te bestaan die sinds hun oprichting nog niet één keer een EVC-traject hebben uitgegeven ^{xii}.

INSCHRIJVING BIJ DE KAMER VAN KOOPHANDEL

De volgende stap is dat criminelen zich inschrijven bij de KvK met een zorgbedrijf. De KvK is geen toezicht- en handhavingsorganisatie en kan daardoor niet optreden tegen eventuele misstanden binnen het zorgdomein. Bij vermoedens van een onbetrouwbare inschrijving van een zorgbedrijf stelt de KvK kritische vragen aan de zorgaanbieder. Zelfs als ze ernstige twijfels hebben, heeft de KvK geen mogelijkheden om de inschrijving te weigeren. De KvK doet bij een vermoeden van een malafide inschrijving wel op grote schaal risicomeldingen bij de NLA - landelijk ruim 900 signalen in twee jaar tijd – maar met deze signalen wordt in de praktijk niets gedaan. De toepassing van strafrecht is niet aan de orde, omdat de signalen niet sterk genoeg zijn. Interventiekansen buiten het strafrecht lijken niet te worden benut. De KvK vindt de situatie zorgwekkend, zo blijkt uit onderstaand signaal ^{xiii}.

We zien heel veel ‘zorgaanbieders’ met een standaardverhaal over zorgverlening aan gehandicapten, jongeren en specifieke doelgroepen zonder kennis van zaken. Op alle vragen worden dezelfde standaardantwoorden gegeven. Men leest het op van de telefoon of dreunt een ingestudeerd riedeltje op ...

... Van de Wet toetreding zorgaanbieders (Wtza) hebben ze geen van allen gehoord. Gezien het grote aantal inschrijvingen in deze sector door mensen die niets van de zorg afweten, is er vermoedelijk iets heel erg mis.

xiv

In de praktijk zijn ook vreemde combinaties te zien in bedrijfsactiviteiten (SBI-codes) zoals autobedrijven, koeriersdiensten of bewaking in combinatie met thuiszorg, jeugdzorg of begeleiding van mensen met een beperking. Daarnaast staan veel zorgbedrijven op hetzelfde adres ingeschreven of blijken alle personen binnen een familie zorgbedrijven op naam te hebben.

Op het industrieterrein waar ik als wijkagent actief ben, zijn bedrijfsverzamelgebouwen gevestigd. In deze bedrijfsverzamelgebouwen zijn veel ‘zorgbedrijfjes’ ingeschreven. Dit zijn echter allemaal postadressen zonder dat daar daadwerkelijk zorg.

xv

MALAFIDE UITZENDBUREAUS ZETTEN CRIMINELEN IN

Malafide uitzendbureaus spelen een cruciale rol bij ondermijning in de zorg. Het gaat vaak om complexe bedrijfsstructuren met meerdere holdings en BV's waarvan een persoon die actief is in de criminaliteit eigenaar is. Via familie, kennissen en social media worden zogenaamde zorgmedewerkers geworven, die vervolgens zonder opleiding en werkervaring te werk gesteld worden in zorginstellingen. Er gaan lijstjes rond van bureaus waar je zonder diploma kan werken, veelal zijn deze bureaus opgericht tijdens coronatijd toen er veel vraag maar weinig controle was.

Op Telegram en Facebook circuleren diverse oproepen van malafide uitzendbureaus met teksten als: “morgen nog starten in de zorg, meld je nu aan! Zonder diploma zzp´er worden in de zorg!”.

xvi

Criminele ZZP'ers worden met name te werk gesteld bij zorginstellingen waar de meest kwetsbare personen verblijven zoals dementerenden, mensen met een zwaar verstandelijke beperking en jongeren met problemen. Het vermoeden is dat deze doelgroepen speciaal door hen worden uitgekozen. Omdat deze cliënten vaak niet in staat zijn om misstanden kenbaar te maken, blijft het (langer) verborgen dat de “zorgmedewerker” helemaal niet over de kennis en kunde beschikt om zorghandelingen te verrichten. Wordt een “zorgmedewerker” toch ontslagen, dan wordt deze door het uitzendbureau gewoon weer bij een volgende instelling aan het werk gezet. Zorginstellingen mogen dit niet met elkaar delen vanwege de privacywetgeving.

Zware criminelen verdienen op deze wijze grof geld over de ruggen van de meest kwetsbaren

Ook zware criminelen, zoals internationale verdovende middelenhandelaren, blijken malafide uitzendbureaus op naam te hebben. Bij strafrechtelijke onderzoeken naar deze criminelen worden deze uitzendbureaus veelal buiten de doelstelling van het onderzoek gehouden. Niet alleen blijft de informatiepositie daardoor gebrekkig, ook leidt het ertoe dat misstanden langer kunnen doorgaan dan wanneer er wel onderzoek naar gedaan zou worden. Een schrijnend voorbeeld hiervan is de hiernaast weergegeven casus.

MALAFIDE UITZENDBUREAUS ZETTEN CRIMINELEN IN

Zorginstellingen vergewissen zich onvoldoende of ingehuurd ZZP'ers bevoegd en bekwaam zijn om het werk uit te voeren dat van hen gevraagd wordt.

Onvoldoende vergewissen maakt de weg vrij voor criminele ZZP'ers om onbevoegd en onbekwaam aan de slag te gaan in de zorg

Soms zijn zorginstellingen niet op de hoogte dat ze ook bij ingehuurd personeel moeten voldoen aan de vergewisplicht uit de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg (Wkkgz). In andere gevallen is gebrek aan tijd en capaciteit de oorzaak van het niet uitvoeren van een degelijke controle op de diploma's, registraties en VOG's van ZZP'ers. Ze laten de vergewisplicht dan over aan het uitzendbureau.

Meneer X. was een grote speler in de internationale drugshandel en in de productie van synthetische drugs. In 2023 werd hij hiervoor veroordeeld tot 8 jaar detentie. Daarnaast bestierde hij twee uitzendbureaus waarmee hij personeel leverde aan zorginstellingen in het hele land. Er werd onder meer personeel geleverd aan de gesloten jeugdzorglocatie Woodbrookers in Friesland. Deze instelling kwam in 2022 in het nieuws vanwege ernstige misstanden zoals seksueel wangedrag en criminele activiteiten waarbij met name ZZP'ers betrokken waren. In het najaar van 2023 werden hierover Kamervragen gesteld. Het uitzendbureau is niet meegenomen in het strafrechtelijk onderzoek naar de verdovende middelenhandel. Hierdoor konden de misstanden gewoon doorgaan.

Ongediplomeerde ZZP'ers leveren enerzijds minder (kwalitatieve) zorg en zijn anderzijds ook duurder dan vast personeel. De inhuur trekt hierdoor een wissel op de begroting van de zorginstelling. Door een toename van het aantal ZZP'ers wordt bij vast personeel de regeldruk hoger. Hierdoor wordt werken in loondienst minder aantrekkelijk en nemen vaste medewerkers ontslag, waardoor de instelling nóg meer afhankelijk wordt van de inzet van ZZP'ers. Daarnaast wordt personeel die criminele ZZP'ers aanspreekt op hun disfunctioneren onheus bejegend en bedreigd.

We zouden als zorginstelling graag aangifte doen tegen malafide ZZP'ers. Onze vaste medewerkers willen echter alleen anoniem hun verhaal doen en niet bij de politie, omdat ze te horen hebben gekregen dat ze anders thuis zullen worden opgezocht.

xviii

Het mag inmiddels duidelijk zijn dat ondermijning in de zorgsector verder strekt dan enkel fraude met zorgbudgetten. Het gaat om zware criminelen die aan het bed staan van de meest kwetsbaren in de samenleving en zonder opleiding risicovolle zorghandelingen verrichten. Ze handelen onder meer onbekwaam bij fixatie en reageren inadequaat bij noodsituaties zo blijkt uit informatie. Bovendien communiceren criminelen onderling zeer neerbuigend, zonder enige empathie en soms zelfs grappend over hun werk en hun cliënten.

Naast slechte zorgverlening worden cliënten soms ook opzettelijk getreiterd en gepest. Een jongere met een verstandelijke beperking werd gedwongen om urenlang met zijn blote billen tegen het raam te staan. Een andere jongere met een verstandelijke beperking werd op de openbare weg gedwongen om zijn geslachtsdeel te laten zien en de schoenen van zijn zogenaamde zorgverlener te likken^{xix}. Van deze pesterijen worden soms ook filmpjes gemaakt die ter vermaak op grote schaal gedeeld worden via onder meer snapchat. Ook op andere manieren vinden er allerlei misstanden plaats.

Als de jongeren lastig doen in de bus, wordt er een balk voor de stoel geplaatst zodat ze niet meer kunnen bewegen. Het gebeurt ook dat de jongeren in elkaar geslagen worden als ze lastig zijn. Soms wordt er ook drugs gedeald met de jongeren op de achterbank

xx

Recent is een vrouw veroordeeld tot zeven jaar cel voor het organiseren van twee explosies bij woningen die samenhangen met een rip van een grote partij cocaïne. In het opsporingsonderzoek bleek deze vrouw ook actief te zijn in de zorg. Zonder ook maar enige zorgopleiding genoten te hebben, verrichte zij medische handelingen bij cliënten van meerdere zorginstellingen. Zij maakte hierbij verschillende fouten, waaronder het toedienen van de verkeerde medicatie. Dit leidde meermaals tot zeer risicovolle situaties^{xxi}.

SPOOKZORGINSTELLINGEN: WEL GELD, GEEN ZORG

Waar enerzijds criminelen geld verdienen met het leveren van slechte zorg, zijn er anderzijds ook criminelen die zorgbudgetten opstrijken zonder überhaupt zorg te verlenen. Met name in de jeugdzorg zijn er diverse gevallen bekend van zogenaamde spookzorginstellingen. Vanuit de jeugdzorg worden jongeren met aanzienlijke zorgbudgetten toevertrouwd aan deze zorginstellingen. Ook zijn er voorbeelden dat jongeren op verlof mogen uit detentie, omdat ze zogenaamd begeleid gaan wonen. Niet zelden blijkt dat deze zorginstellingen lege panden betreffen waar geen enkele jongere verblijft, laat staan de benodigde begeleiding en zorg krijgt.

In de woning gelegen aan de Y-straat, vinden onverklaarbare activiteiten plaats. Op dit adres staat een zorginstelling voor jongeren geregistreerd. Er verblijft echter niemand in dit pand. In de nachtelijke uren komen er wel mensen die rijden in auto's uit het duurdere segment. Het is niet duidelijk wat zij daar doen. In het verleden is er een vuurwerkbom ontploft bij deze woning.

xxii

In gemeente X troffen toezichthouders bij een locatiecontrole slechts drie junks aan die niet op de hoogte waren van het feit dat er in het gekraakte pand een zorginstelling zou zitten. Tijdens een controle van een instelling in gemeente Y bleek de zorginstelling ook leeg. Pas uren en vele telefoontjes later kwamen zogenaamd personeel en enkele jongeren opdagen. Op deze zorginstelling bleek ook een risicomelding van de KvK te bestaan en zowel de eigenaar als de begeleiding bleken vele antecedenten op naam te hebben. Hieronder nog een recente casus waarbij alarmbellen afgaan:

H. is een zwakbegaafde jongere met een indicatie voor een Wlz-zorgprofiel met ...

... een bijbehorend budget van bijna 100.000 euro per jaar. H. komt in een zorginstelling terecht die pas een maand later wordt ingeschreven bij de KvK. Naar aanleiding van deze inschrijving deelt de KvK een risicomelding met de NLA:

“Meneer gaat in de zorg werken, begeleiding van personen met persoonlijke problemen, maar hij heeft maar één cliënt en nog nooit van de Wet toetreding zorgaanbieders (Wtza) gehoord. Daarnaast maakt hij zelf een zeer verwarde indruk”.

Naar aanleiding van een huisbezoek rijzen ook ernstige twijfels bij een hulpverlener of het hier wel om een begeleid wonen locatie gaat. De “zorginstelling” blijkt een Raad van Toezicht ingesteld te hebben met als commissaris een zware crimineel die geweldsantecedenten heeft, bekend is als uithaalrondselaar en zelf ook een zorgbedrijf op naam heeft

xxiii

JONGE AANWAS

Het valt op dat met name jonge twintigers als ZZP'er de malafide weg naar de zorg en het grote geld dat daarin omgaat, weten te vinden. Ze tippen elkaar om in de zorg te gaan werken en leren van elkaar hoe je dat het best kan aanpakken. Ook de rechtspraak ziet met regelmaat jongeren die verklaren dat ze hun leveren gebeterd hebben en nu iets terug willen doen voor de maatschappij door in de zorg te gaan werken. Advocaten gebruiken dit argument om de strafmaat zo laag mogelijk te krijgen: “geen gevangenisstraf, ze hebben hun leven net weer op de rit en zijn goed bezig”.

Geschat wordt dat minimaal enkele miljarden van het totale zorgbudget van 112 miljard euro per jaar in handen valt van criminelen

Ik kwam net uit detentie en dacht: wat ga ik nu eigenlijk doen met mijn leven? Ik wilde eerlijk geld verdienen en hoorde van mensen in mijn omgeving dat je als zzp'er een diploma kon kopen.' Hij draaide drie maanden lang ongediplomeerd diensten in maar liefst elf instellingen.

xxiv

Er is ook informatie dat jongeren die toegewezen worden aan nobel klinkende maar in werkelijkheid malafide stichtingen in het zorgdomein, ingezet worden voor criminele activiteiten zoals het dealen van drugs, het uithalen van cocaïne in de havens en het uitvoeren van geweldsopdrachten. Via deze stichtingen komen criminelen op eenvoudige wijze in aanraking met kwetsbare jongeren en het geeft

hun de mogelijkheid in alle rust te bekijken wie geschikt zou zijn voor welke klus. Er worden ook minderjarigen geronseld bij gesloten jeugdzorginstellingen en AZC's.

CRIMINELEN HEBBEN HELE KETEN IN HANDEN

Er is informatie over families die de hele keten in handen hebben. Ze hebben dan bijvoorbeeld zowel een EVC-bureau, een uitzendbureau als een of meer malafide zorginstellingen op naam, maken gebruik van criminele ZZP'ers uit hun kennissen- of familiekring en beschikken over financieel adviseurs die hen helpen bij het opzetten van ondoorzichtige bedrijfsstructuren. Soms zijn er ook familieleden werkzaam bij een gemeente die ervoor kunnen zorgen dat een zorgopdracht naar het bedrijf van bijvoorbeeld hun broer of zwager gaat. Veelal houden deze families zich ook bezig met andere strafbare feiten zoals verdovende middelenhandel. Dit geeft aan hoe vernuftig deze criminelen te werk gaan en hoezeer hier sprake is van ondermijning.

ZORGELD BELANDT IN ZAKKEN CRIMINELEN

Ondermijning in de zorg gaat dus om structureel en grootschalig misbruik van publiek geld door zware criminelen ten koste van de meest kwetsbare personen in de maatschappij. Een sprekend voorbeeld betreft drie Utrechtse broers die enkele jaren geleden veroordeeld zijn voor het meer zorg declareren dan ze leverden. Deze broers wisten verschillende (zorg)instanties op te lichten voor ruim 4,5 miljoen euro en daarnaast bijna 6,5 miljoen aan crimineel geld wit te wassen ^{xxv}.

De bestuurder van een andere zorginstelling is in 2022 aangehouden, omdat hij ruim 13 miljoen euro had ontvangen van de Sociale Verzekeringsbank (SVB), gemeenten en zorgverzekeraars en dat geld op een enkele euro na niet besteed had aan zorgverlening. De bestuurder boekte het geld over naar andere stichtingen, verenigingen en besloten vennootschappen. Daarnaast nam hij meer dan 7 miljoen euro aan contant geld op. De bestuurder is in 2023 geschorst door de rechtbank, maar de zorginstelling is nog altijd 'actief' in onder meer het begeleid wonen van kwetsbare jongeren ^{xxvi}.

Een laatste voorbeeld, van een instelling die nog actief is:

Een zorginstelling voor de begeleiding van jongeren fraudeert. Er wordt veel winst gemaakt omdat het zorgbudget dat de instelling ontvangt niet uitgegeven wordt aan de begeleiding van deze jongeren. De eigenaar van de instelling is in korte tijd miljonair geworden. Hij heeft een huis in Dubai en bezit dure auto's. Het personeel dat (zogenaamd) in de begeleiding van de jongeren werkt, verdient ook veel geld.

xxvii

Ook als 'eenvoudige' criminele ZZP'er is de zorgsector een zeer lucratieve business. Door goed betaalde nachtdiensten te draaien en door veel meer uren te schrijven dan ze daadwerkelijk werken, weten criminele ZZP'ers grote bedragen per maand op te strijken.

Criminele ZZP'ers die 12.000 euro per maand verdienen zijn eerder regel dan uitzondering.

Naast het onttrekken van zorggelden aan de sector, misbruiken criminelen de zorg om criminele geldstromen te verhullen. Ze zetten complexe en verhullende bedrijfsstructuren op om enerzijds publiek geld bestemd voor zorgbehoevenden te verduisteren en anderzijds om crimineel geld verdiend met ondermeer grootschalige drugshandel wit te wassen. Ook geeft het werkzaam zijn in de zorg hun een legale verklaring voor het bezitten van dure auto's en bezittingen. Bij controles en vragen door de politie wordt hier dan ook voortdurend mee geschermd^{xxix}.

Wij hebben als politie de afgelopen vier jaar circa 100 dealers binnen gehad. Ik schat dat 80 procent van deze jongens in de zorg werkt of zegt in de zorg te gaan werken. Ik heb in een onderzoek gezien dat een dealer in een jaar tijd voor ruim 100.000 euro declaraties indient bij een vaag zorgkantoor hier op het industrieterrein. Ik vermoed dat hier geen zorg voor verleend is maar gewoon drugsgeld wordt witgewassen.

xxviii

**SAMEN
VERANTWOORDELIJKHEID
NEMEN:
HERSTEL SYSTEEMFOUTEN
STOP ONDERMIJNING
IN DE ZORG
SAMENWERKEN MET EEN
BREED ACTIEPLAN
KRACHTIGE INZET VAN
STRAFRECHT TEGEN
CRIMINELE UITBUITING.**

OPROEP TOT ACTIE

Zowel publieke als private partijen als de politiek moeten hun verantwoordelijkheid nemen. Systeemfouten moeten worden hersteld en gezamenlijk moeten er barrières opgeworpen worden om ondermijning in de zorgsector een halt toe te roepen en de ontstane misstanden teniet te doen. Dat kan alleen als alle betrokken instanties gezamenlijk en aan de hand van een breed gedragen actieplan zich daartoe maximaal inspannen. Het strafrecht is hier een sluitstuk dat door politie en OM met name zal moeten worden ingezet tegen hen die de criminele uitbuiting van het zorgsysteem faciliteren of organiseren.

VERANTWOORDING

Deze memo is tot stand gekomen op basis van zeer uitgebreid en grondig onderzoek. Naast literatuuronderzoek en het bestuderen van de wet- en regelgeving is er geput uit zowel handhavings- als opsporingsinformatie van de politie (mutaties, verhoren, informatie uit uitgelezen telefoons, informatie van wijkagenten en rechercheurs etc.) alsmede van (deelbare) informatie van de Teams Criminele Inlichtingen.

Er is veel veldwerk verricht, zowel in de publieke als private sector. Er zijn uitgebreide gesprekken gevoerd met medewerkers van de NLA, IGJ, DUO, de onderwijsinspectie en gemeenten. Er zijn ook gesprekken gevoerd met beleidsadviseurs fraudebeheersing van zorgverzekeraars, de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland, Jeugdzorg Nederland en er is een besloten webinar georganiseerd waarbij rond de 90 zorginstellingen aanwezig waren die in vertrouwen hun ervaringen en zorgen deelden.

Er zijn casussen en uitspraken van rechters bestudeerd, risicosignalen van de Kamer van Koophandel geanalyseerd, en er is geput uit een brandbrief van bezorgde zorgprofessionals en de kamerbrief als reactie hierop. Er is onderzoek verricht in open bronnen waarbij er onder meer contact is gelegd met aanbieders van valse diploma's. Tot slot is geput uit informatie over in kaart gebrachte criminele samenwerkingsverbanden en hun bedrijfsstructuren.

BRONNEN

- i Geanonimiseerde tekstfragmenten uit politie informatie.
- ii Ministerie OCW en Ministerie VWS (2024). Fraudebestrijding in de Zorg. Kamerbrief. 28828 nr. 135.
- iii Quote van aanbieder valse diploma's uit mailconversatie.
- iv Quote van aanbieder valse diploma's uit mailconversatie.
- v Telegraaf (21 februari 2023). Veel meer fraude met diploma's en VOG's in de zorg: is dit nog maar topje van de ijsberg? Valse papieren voor paar honderd euro te koop.
Link geraadpleegd op 22 mei 2024.
- vi Staatscourant (30 januari 2024). Beleidsregels VOG-NP-RP 2024.
Link geraadpleegd op 22 mei 2024.
- vii Politie informatie.
- viii Brandbrief Zorgverleners en politie informatie.
- ix Brandbrief Zorgverleners.
- x RIEC ON (2023) Criminele zzp'ers in de zorg Mei 2023
Een fenomeenanalyse.
Link geraadpleegd op 22 mei 2024.
- xi Brandbrief Zorgverleners.
- xii Inspectie van het Onderwijs.
- xiii Nederlandse Arbeidsinspectie.
- xiv KvK – Risicomelding door KvK medewerker gedaan bij
Nederlandse Arbeidsinspectie.
- xv Quote van Wijkagent.
- xvi Brandbrief Zorgverleners.
- xvii Politie informatie en open bronnen
- xviii Brandbrief Zorgverleners.
- xix Politie informatie
- xx Nederlandse Arbeidsinspectie.
- xxi ECLI:NL:RBMNE:2024:1479.
- xxii M-melding.
- xxiii Nederlandse Arbeidsinspectie.
- xxiv FTM (2023). Met valse papieren aan de slag in de zorg is
crimineel makkelijk.
Link geraadpleegd op 22 mei 2024.
- xxv ECLI:NL:RBMNE:2019:5647.
- xxvi ECLI:NL:RBAMS:2023:4629, zie ook nieuwsbericht Nederlandse
arbeidsinspectie over strafrechtelijk onderzoek.
Link geraadpleegd op 22 mei 2023.
- xxvii Nederlandse Arbeidsinspectie.
- xxviii Quote van Wijkagent.
- xxix Nederlandse Arbeidsinspectie.